

БЮЛЕТЕНЬ

Інституту Розвитку Аграрних Ринків

Випуск №32 (21)
(12 листопада 2010)

- 1. ЗАКОНОДАВСТВО: НОВІ НАДХОДЖЕННЯ** стор. 2
- 2. ПРОЕКТИ АКТИВ ЗАКОНОДАВСТВА** стор. 6
- 3. ПОДІЇ, ФАКТИ** стор. 12
- 4. ПОДІЇ IPAR** стор. 17
- 5. КОМЕНТАР ЕКСПЕРТА** стор. 18

IPAR вітає Кримську асоціацію учасників сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України з офіційною реєстрацією та бажає сільськогосподарським кооператорам Криму усіляких гараздів.

Бюлетень IPAR розсилається раз на місяць електронною поштою. Якщо ви бажаєте підписатися для отримання Бюлетеню – надсилайте вашу контактну інформацію. Чекаємо на ваші відгуки.

Контакти:

вул. Михайлівська 24 б, офіс 81, 83, м. Київ, Україна 01001
Тел. : +38 044 4907078, Факс: +38 044 2788414, E-mail: AKhvalinska@amdi.org.ua
www.amdi.org.ua

Директор IPAR, академік УАН - В.С. Андрієвський

Випуск підготувала
Анна Хвалінська, фахівець з питань зв'язків з громадськістю IPAR

1. ЗАКОНОДАВСТВО:НОВІ НАДХОДЖЕННЯ

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА

від 10 листопада 2010 р. № 1034

«Про затвердження Порядку використання у 2010 році коштів Стабілізаційного фонду, передбачених для виконання Державної програми розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу та компенсації підприємствам машинобудування для агропромислового комплексу ставок за кредитами, наданими для реалізації інвестиційних проектів»

Відповідно до частини другої статті 74 Закону України “Про Державний бюджет України на 2010 рік” Кабінет Міністрів України **постановляє:**

Затвердити Порядок використання у 2010 році коштів Стабілізаційного фонду, передбачених для виконання Державної програми розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу та компенсації підприємствам машинобудування для агропромислового комплексу ставок за кредитами, наданими для реалізації інвестиційних проектів, що додається.

ПОРЯДОК використання у 2010 році коштів Стабілізаційного фонду, передбачених для виконання Державної програми розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу та компенсації підприємствам машинобудування для агропромислового комплексу ставок за кредитами, наданими для реалізації інвестиційних проектів

1. Цей Порядок визначає механізм використання у 2010 році коштів Стабілізаційного фонду за напрямками, передбаченими пунктом 2 частини першої статті 74 Закону України “Про Державний бюджет України на 2010 рік”, для виконання Державної програми розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу на 2007—2010 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2007 р. № 1181 (Офіційний вісник України, 2007 р., № 74, ст. 2758) (далі — Програма), та компенсації підприємствам машинобудування для агропромислового комплексу ставок за кредитами, наданими таким підприємствам для реалізації інвестиційних проектів (далі — бюджетні кошти).

2. Головним розпорядником бюджетних коштів є Мінпромполітики.

3. Обсяг бюджетних коштів визначається окремим рішенням Кабінету Міністрів України.

Мінфін після визначення обсягу бюджетних коштів вносить в установленому порядку зміни до розпису державного бюджету.

4. Бюджетні кошти виділяються на безповоротній основі і спрямовуються на:

1) погашення кредиторської заборгованості, яка виникла в 2009 році за загальним фондом державного бюджету у зв'язку з виконанням програми “Державна підтримка вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу, в тому числі через механізм здешевлення кредитів” і яка відображена у звітності про виконання

державного бюджету, з оплати виконаних дослідно-конструкторських робіт із створення нових технічних засобів і ресурсо- та енергоощадних технологій у машинобудуванні, необхідних для здійснення визначених Програмою заходів;

2) завершення зазначених робіт, розпочатих у минулих роках;

3) компенсацію ставок за кредитами, наданими підприємствам машинобудування для агропромислового комплексу на реалізацію інвестиційних проектів, без урахування штрафних санкцій та/або пені за користування кредитами, податків і зборів (обов'язкових платежів).

5. За рахунок бюджетних коштів за напрямом, передбаченим підпунктом 3 пункту 4 цього Порядку, підприємствам машинобудування для агропромислового комплексу — виконавцям інвестиційних проектів компенсується сума відсотків, сплачених ними за користування кредитами, наданими у національній валюті, виходячи з розміру облікової ставки Національного банку, що діяла на дату нарахування відсотків за користування кредитом, але не більш як відсоткова ставка за залученими такими підприємствами кредитами:

1,4 облікової ставки Національного банку — за середньостроковими (до трьох років) кредитами;

1,5 облікової ставки Національного банку — за довгостроковими (до п'яти років) кредитами.

6. Відбір інвестиційних проектів проводиться відповідно до Порядку відбору інвестиційних проектів, для реалізації яких у реальному секторі економіки надається державна підтримка, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2010 р. № 860 (Офіційний вісник України, 2010 р., № 71, ст. 2560).

Мінпромполітики подає перелік інвестиційних проектів Держінвестицій для попереднього розгляду з подальшим внесенням їх до Комісії з координації здійснення заходів, пов'язаних з реалізацією інвестиційних проектів, утвореної відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 17 травня 2010 р. № 415 (Офіційний вісник України, 2010 р., № 43, ст. 1414).

7. Виконавці інвестиційних проектів подають Мінпромполітики щомісяця до 7 числа документи, що підтверджують погашення кредитів та відсотків за користування ними, а у грудні — до 25 числа.

8. Для отримання компенсації відсотків, сплачених за користування кредитом, виконавець інвестиційного проекту подає Мінпромполітики копію платіжного доручення про сплату відсотків за користування кредитом, засвідчену в установленому законодавством порядку копію кредитного договору, укладеного з банком, довідку банку про надання кредиту, довідку-розрахунок банку про сплату суми відсотків за користування кредитом у відповідний період і довідку-розрахунок банку про сплату суми компенсації за залученим кредитом у відповідний період.

Мінпромполітики приймає на підставі зазначених документів рішення про проведення компенсації.

Видатки, пов'язані з проведенням компенсації, здійснюються Мінпромполітики шляхом перерахування бюджетних коштів з реєстраційного рахунка Мінпромполітики на поточний рахунок виконавця інвестиційного проекту, відкритий у банку.

9. Операції, пов'язані з використанням бюджетних коштів, проводяться відповідно до Порядку обслуговування державного бюджету за видатками та операціями з надання та повернення кредитів, наданих за рахунок коштів державного бюджету, затвердженого Державним казначейством.

Облік (рух) бюджетних коштів за джерелами та взяття зобов'язань, які фінансово забезпечуються за рахунок таких коштів, органами Державного казначейства, головним розпорядником (одержувачами) бюджетних коштів здійснюється окремо.

10. Закупівля товарів, робіт і послуг за рахунок бюджетних коштів проводиться в установленому законом порядку.

11. Головний розпорядник бюджетних коштів бере зобов'язання за такими коштами виключно в межах відповідних фактичних надходжень.

12. Оплата виконаних робіт здійснюється відповідно до актів виконаних робіт згідно з укладеними договорами у межах установлених обсягів видатків та з урахуванням вимог постанови Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2006 р. № 1404 «Питання попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти» (Офіційний вісник України, 2006 р., № 41, ст. 2752).

13. Бюджетні кошти, що обліковуються на відкритих в органах Державного казначейства рахунках головного розпорядника бюджетних коштів і не використані на кінець бюджетного періоду, підлягають поверненню до державного бюджету.

14. Складення та подання фінансової звітності про використання бюджетних коштів, а також контроль за їх цільовим та ефективним витрачанням здійснюються в установленому законодавством порядку.

15. Мінпромполітики щомісяця до 5 числа подає Мінфіну звіт про використання бюджетних коштів за встановленою Мінфіном формою.

www.kmu.gov.ua

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА

від 10 листопада 2010 р. № 1046

«Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України
від 4 жовтня 2010 р. № 938»

Кабінет Міністрів України **п о с т а н о в л я є**:

1. Внести до постанови Кабінету Міністрів України від 4 жовтня 2010 р. N 938 «Про встановлення обсягів квот на окремі види сільськогосподарської продукції, експорт якої підлягає ліцензуванню до 31 грудня 2010 р., і затвердження Порядку видачі ліцензії на експорт окремих видів сільськогосподарської продукції та розподілу квот» (Офіційний вісник України, 2010 р., № 79, ст. 2795) зміни, що додаються.

2. Ця постанова набирає чинності з дня опублікування.

**ЗМІНИ,
що вносяться до постанови Кабінету Міністрів України
від 4 жовтня 2010 р. N 938**

1. Доповнити постанову пунктом 2-1 такого змісту:

«2-1. Міністерству аграрної політики видати до 12 листопада 2010 р. (включно) суб'єктам господарської діяльності висновки про наявність у них обсягів сільськогосподарської продукції, щодо якої встановлені квоти, та спроможність її експортувати.».

2. Пункт 3 після абзацу першого доповнити новим абзацом такого змісту:

«12 листопада 2010 р. завершити приймання від суб'єктів господарської діяльності заявок на одержання ліцензій на експорт окремих видів сільськогосподарської продукції та здійснити розподіл квот відповідно до Порядку, затвердженого цією постановою;».

У зв'язку з цим абзаци другий і третій вважати відповідно абзацами третім і четвертим.

www.kmu.gov.ua

2. ПРОЕКТИ АКТІВ ЗАКОНОДАВСТВА

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Проект Постанови про прийняття за основу проекту Закону про внесення зміни до розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення зміни до пункту 1 розділу XI «Прикінцеві положення» Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів» щодо реалізації на агропродовольчих ринках продукції домашнього виробництва та подвірного забою»

Номер, дата реєстрації: 7136/П від 12.11.2010
Ініціатор: Народний депутат України Бахтеєва Т.Д.

Основною метою прийняття зазначеного законопроекту є зведення до мінімуму кількості актів з одного питання та відповідно зменшення витрат коштів Державного бюджету України на їх виконання.

Систему організованої заготівлі молока та забою тварин від господарств населення на базі сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів забезпечити шляхом належного ветеринарного контролю, який включає дотримання вимог діючих ветеринарно-санітарних норм одержання молочної та м'ясної сировини, передзабійного стану, забою тварин і сертифікацію безпеки продукції тваринного походження.

<http://zakon.rada.gov.ua>

Проект Постанови про прийняття за основу проекту Закону України про внесення зміни до статті 3 Закону України «Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру» (щодо ліцензування оптової торгівлі цукром)

Номер, дата реєстрації: 7195/П від 09.11.2010
Ініціатор: Народний депутат України Калетнік Г.М.

Метою проекту Закону України є зменшення видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, шляхом скасування норми Закону України «Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру» щодо ліцензування оптової торгівлі цукром.

<http://zakon.rada.gov.ua>

Проект Постанови про прийняття за основу проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про виноград та виноградне вино»

Номер, дата реєстрації: 7049/П від 09.11.2010
Ініціатор: Народний депутат України Калетнік Г.М.

Метою законопроекту є уникнення дублювання чинного законодавства шляхом внесення відповідних змін до Закону України «Про виноград та виноградне вино».

<http://zakon.rada.gov.ua>

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ

12.11.2010

Повідомлення про оприлюднення проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін у додатки до постанов Кабінету Міністрів України від 31 січня 1992 р. № 47 та від 25 листопада 2009 р. № 1259»

З метою отримання зауважень та пропозицій до проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін у додатки до постанов Кабінету Міністрів України від 31 січня 1992 р. № 47 та від 25 листопада 2009 р. № 1259» Міністерство аграрної політики України оголошує про його публікацію.

Зазначений проект розроблено Міністерством аграрної політики України на виконання доручення Віце-прем'єр-міністра України Колеснікова Б.В. від 25.10.2010 № 64315/0/1-10 щодо відміни голографічного захисту документів і товарів.

Зазначеним проектом постанови Кабінету Міністрів України передбачається внести зміни до постанов Кабінету Міністрів України від 31 січня 1992 р. № 47 та від 25 листопада 2009 р. № 1259 в частині відміни голографічного захисту бланків документів, які використовуються інспекціями державного технічного нагляду Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій при виконанні покладених на них завдань.

Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін у додатки до постанов Кабінету Міністрів України від 31 січня 1992 р. № 47 та від 25 листопада 2009 р. № 1259» та аналіз його регуляторного впливу на господарську діяльність оприлюднені на офіційному веб-сайті Міністерства аграрної політики України.

Зауваження та пропозиції стосовно змісту проекту наказу та аналізу його регуляторного впливу можна надавати у письмовій та електронній формі протягом місяця з дня публікації даного оголошення за адресою: Міністерство аграрної політики України, вул. Хрещатик, 24, м. Київ, 01001, e-mail: prokopov@minaprk.gov.ua.

Зазначеним проектом постанови Кабінету Міністрів України передбачається внести зміни до постанов Кабінету Міністрів України від 31 січня 1992 р. № 47 та від 25 листопада 2009 р. № 1259 в частині відміни голографічного захисту бланків документів, які використовуються інспекціями державного технічного нагляду Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій при виконанні покладених на них завдань.

Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін у додатки до постанов Кабінету Міністрів України від 31 січня 1992 р. № 47 та від 25 листопада 2009 р. № 1259» підготовлено на виконання доручення Віце-прем'єр-міністра України Колеснікова Б.В. від 25.10.2010 № 64315/0/1-10 щодо відміни голографічного захисту документів і товарів.

www.minagro.gov.ua

12.11.2010

Повідомлення про оприлюднення проекту наказу Мінагрополітики «Про внесення змін до наказу Мінагрополітики від 16.07.2009 № 504»

З метою отримання зауважень та пропозицій до проекту наказу Мінагрополітики «Про внесення змін до наказу Мінагрополітики від 16.07.2009 № 504» Міністерство аграрної політики України оголошує про його публікацію.

Зазначений проект розроблено Міністерством аграрної політики України відповідно до пункту 14 Положення про порядок видачі посвідчень тракториста-машиніста, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.04.1994 № 217, підпункту 5 пункту 6 Типового положення про інспекцію державного технічного нагляду обласної, Київської та Севастопольської міської державної адміністрації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.1996 № 59, пунктів 4,

24 Порядку відомчої реєстрації та зняття з обліку тракторів, самохідних шасі, самохідних сільськогосподарських, дорожньо-будівельних і меліоративних машин, сільськогосподарської техніки, інших механізмів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.07.2009 № 694, та для оптимізації вирішення питань забезпечення інспекцій державного технічного нагляду Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій бланками суворого обліку.

Головною ціллю проекту наказу Мінагрополітики «Про внесення змін до наказу Мінагрополітики від 16.07.2009 № 504» є внесення змін до форм документів, у тому числі щодо відміни голографічного захисту на бланках документів, та доповнення новими формами документів, що дозволить оптимізувати діяльність інспекцій державного технічного нагляду Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій при виконанні покладених на них завдань.

Проект наказу Мінагрополітики «Про внесення змін до наказу Мінагрополітики від 16.07.2009 № 504» та аналіз його регуляторного впливу на господарську діяльність оприлюднені на офіційному веб-сайті Міністерства аграрної політики України.

Зауваження та пропозиції стосовно змісту проекту наказу та аналізу його регуляторного впливу можна надавати у письмовій та електронній формі протягом місяця з дня публікації даного оголошення за адресою: Міністерство аграрної політики України, вул. Хрещатик, 24, м. Київ, 01001, e-mail: rev@minark.gov.ua.

Зазначеним проектом наказу передбачається внести зміни до форм документів та доповнити новими формами документів, що дозволить оптимізувати діяльність інспекцій державного технічного нагляду Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій при виконанні покладених на них завдань.

Проект наказу Мінагрополітики «Про внесення змін до наказу Мінагрополітики від 16.07.2009 № 504» підготовлено відповідно до пункту 14 Положення про порядок видачі посвідчень тракториста-машиніста, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.04.1994 № 217, підпункту 5 пункту 6 Типового положення про інспекцію державного технічного нагляду обласної, Київської та Севастопольської міської державної адміністрації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.1996 № 59, пунктів 4, 24 Порядку відомчої реєстрації та зняття з обліку тракторів, самохідних шасі, самохідних сільськогосподарських, дорожньо-будівельних і меліоративних машин, сільськогосподарської техніки, інших механізмів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.07.2009 № 694 та для оптимізації вирішення питань забезпечення інспекцій державного технічного нагляду Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій бланками суворого обліку.

www.minagro.gov.ua

12.11.2010

Повідомлення про оприлюднення проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про виноград та виноградне вино»

З метою отримання зауважень та пропозицій до проекту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про виноград та виноградне вино” та аналізу регуляторного впливу зазначеного проекту Міністерство аграрної політики України оголошує про його публікацію.

Повний пакет матеріалів до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про виноград та виноградне вино» розміщено в мережі Інтернет на офіційному веб – сайті Міністерства аграрної політики України: www.minagro.kiev.ua.

Зауваження та пропозиції стосовно проекту та аналізу регуляторного впливу у письмовій та електронній формі надаються протягом місяця з дня опублікування оголошення за адресою: Міністерство аграрної політики України, вул. Хрещатик, 24, м. Київ, 01001, e-mail: lav@minagro.gov.ua, chenusha@minaprk.kiev.ua та Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва, вул. Арсенальна, 9/11, м. Київ, 01011, e-mail: mail@dkrp.gov.ua.

Метою законопроекту є приведення у відповідність з частиною першою статті 4 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», здійснення державного контролю за дотриманням вимог Закону України «Про виноград та виноградне вино», контроль за станом та якісним складом сировинної бази виноробства та організація боротьби з фальсифікацією виноробної продукції, а також забезпечення захисту прав споживачів, яка досягається шляхом внесення відповідних змін до Закону.

Головним завданням спеціально уповноваженого органу державного нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі у сфері якості виноробної продукції є контроль за станом та якісним складом сировинної бази виноробства з метою запобігання фальсифікації вин, вермутів, коньяків України і брендів, а також є важливим кроком на шляху гармонізації українського правового поля із законодавством ЄС (Рішення Ради 84/133/ЕЕС від 2 березня 1984 року, 89/45/ЕЕС від 21 грудня 1988 року, 90/352/ЕЕС від 29 червня 1990 року, 93/580/ЕЕС від 25 жовтня 1993 року та Директива Ради 92/59/ЕЕС від 29 червня 1992 року щодо загальної безпеки товарів) та є необхідною умовою для приєднання України до ЄС.

Внесення законопроекту сприяє недопущенню використання в Україні заборонених технологічних прийомів та речовин, непередбачених у виноробстві, виготовленню сухих виноматеріалів, що відповідатимуть вимогам діючої нормативної документації за органолептичними та фізико - хімічними показниками, у несприятливі для визрівання винограду роки.

Також врегулюються питання приготування купажів для вин столових напівсухих і напівсолодких та їх обробки заводами вторинного виноробства та питання гарантійних термінів зберігання та реалізації алкогольних напоїв виноградного походження.

Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про виноград та виноградне вино» підготовлено на виконання вимог статті 4 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», плану організації забезпечення виконання Постанови Верховної Ради України від 6 квітня 2009 року № 1240 "Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Сучасний стан та перспективи розвитку сільського господарства і харчової промисловості України» та у зв'язку з необхідністю приведення у відповідність термінів та визначень до статті 1 цього Закону та врегулювання питань приготування купажів для вин столових напівсухих і напівсолодких та їх обробки заводами вторинного виноробства та врегулювання питань гарантійних термінів зберігання та реалізації алкогольних напоїв виноградного походження.

Підприємствам вторинного виноробства надається право проводити приготування купажів для вин столових напівсухих і напівсолодких, що виробляються з додаванням цукровмісних компонентів. Це обґрунтовується тим, що такі купажі є нестійкими і доцільно здійснювати їх приготування безпосередньо перед розливом, в іншому випадку їх транспортування з заводів первинного виноробства на заводи вторинного виноробства та подальше зберігання до розливу приводить до значних матеріальних витрат, пов'язаних з забезпеченням стійкості цих купажів.

Підприємства вторинного виноробства, яким згідно зі зміною до частини четвертої статті 5 надається право здійснювати приготування купажів столових напівсухих і напівсолодких вин, що виробляються з додаванням цукровмісних компонентів, відповідно повинні мати право представляти на затвердження нові марки своєї продукції. Інші столові вина (столові сухі та столові напівсухі і напівсолодкі, що

виробляються за класичною технологією призупиненням часткового бродіння без додавання цукровмісних компонентів) можуть вироблятися тільки заводами первинного виноробства, тому і нові марки можуть подавати на затвердження тільки вони.

Відповідно до законодавства й інші алкогольні напої виноградного походження повинні врегульовуватись в частині гарантійних термінів зберігання та реалізації як і шампанське України, вина ігрісті, газовані та тихі, вермути, коньяки України та брендї.

Розроблення проекту вказаного нормативного документа обумовлено відсутністю механізму правового регулювання щодо здійснення попередження, виявлення, реагування та запобігання негативним наслідкам щодо фальсифікованої виноробної продукції, а також надання у разі необхідності допомоги органам державного контролю та нагляду у заходах щодо оперативного сповіщення про появу на ринку України небезпечних, неякісних та фальсифікованих товарів.

Відповідно до законодавства Українська державна помологічно-ампелографічна інспекція здійснює державний контроль за діяльністю суб'єктів господарювання з питань дотримання ними Закону України «Про насіння і садивний матеріал», інших нормативно-правових актів у галузі насінництва плодкових і горіхоплідних культур та розсадництва плодкових, ягідних, горіхоплідних культур, винограду та хмелю з метою забезпечення виробництва, розмноження, збереження, реалізації та використання насіння і садивного матеріалу, поліпшення їх сортових, посівних і врожайних якостей. Також зазначена інспекція здійснює державний контроль за дотриманням зонової рекомендації використання сорту при виробничому вирощуванні та створенні маточних насаджень плодкових, ягідних, горіхоплідних культур, винограду та хмелю.

Виходячи з цього, Українська державна помологічно-ампелографічна інспекція здійснює державний контроль за діяльністю суб'єктів господарювання з питань дотримання законодавства у галузі розсадництва винограду з метою забезпечення виробництва, розмноження, збереження, реалізації та використання насіння і садивного матеріалу, поліпшення їх сортових, посівних і врожайних якостей.

Відсутність детальної правової регламентації у виноробній галузі негативно впливає на загальний рівень державного захисту прав споживачів, контролю за якістю та безпечністю товарів на ринку України, а також ускладнює створення в Україні інфраструктури із забезпечення оперативного взаємного сповіщення органів державного контролю і нагляду про виявлені небезпечні, неякісні та фальсифіковані товари.

www.minagro.gov.ua

12.11.2010

Повідомлення про оприлюднення проекту розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку овочівництва та переробної галузі до 2020 року»

Проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку овочівництва та переробної галузі до 2020 року» підготовлений за підсумками Всеукраїнської наради щодо виробництва овочів та їх переробки відповідно до пункту 1 доручення Секретаріату Кабінету Міністрів України від 11.08.2010 № 49114/0/1-10 та пункту 2 доручення Прем'єр-міністра України від 25.10.2010 № 64304/0/1-10 у відповідності до положень Закону України «Про державні цільові програми».

Основною метою цієї Концепції є розробка шляхів нарощування виробництва якісної овочевої продукції до 2020 року, доведення забезпечення потреб населення України продукцією овочівництва як в свіжому, так і в переробному вигляді, в кількості і асортименті, визначених науково обґрунтованими нормами споживання, що

становить 161 кг овочів на одну людину на рік, забезпечення обсягу експорту овочевої продукції в кількості до 3,0 млн. тонн на рік.

Зазначений проект розпорядження Кабінету Міністрів України знаходиться на офіційному веб-сайті Міністерства аграрної політики України www.minagro.gov.ua. (розділ «Регуляторні акти»).

Зауваження та пропозиції стосовно проекту в письмовій та електронній формі можна надавати протягом місяця з дня опублікування цього оголошення за такими адресами:

- Міністерство аграрної політики України, вул. Хрещатик 24, м. Київ, 01001, факс 044-278-56-78, e-mail: LOV@minap.gov.ua

- Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва: 01001, вул. Арсенальна, 9/11, м. Київ, факс 044-254-43-78 e-mail: mail@dkrp.gov.ua

Метою цієї Концепції є розробка шляхів щодо нарощування виробництва якісної овочевої продукції до 2020 року, доведення забезпечення потреб населення України продукцією овочівництва як в свіжому, так і в переробному вигляді, в кількості і асортименті, визначених науково обґрунтованими нормами споживання, що становить 161 кг овочів на одну людину на рік, забезпечення обсягу експорту овочевої продукції в кількості до 3,0 млн. тонн на рік.

Перехід аграрного виробництва до ринкової економіки і необхідність формування цивілізованого ринку овочевої продукції вимагають вирішення комплексу питань, зокрема концептуальних основ розвитку овочівництва та переробної (консервної) галузі. Трансформаційні процеси в економіці АПК призвели до порушення взаємодії окремих сфер овочівництва, зокрема виробництва, переробки, зберігання і збуту овочевої продукції.

Визначені проблеми потребують розв'язання консолідованими зусиллями органів державної влади, місцевого самоврядування, іноземних та вітчизняних інвесторів та учасників ринку сільськогосподарської продукції.

Проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку овочівництва та переробної галузі до 2020 року» підготовлений відповідно до пункту 1 Протоколу Всеукраїнської наради щодо виробництва овочів та їх переробки на доручення Секретаріату Кабінету Міністрів України від 11.08.2010 № 49114/0/1-10 та пункту 2 доручення Прем'єр-міністра України від 25.10.2010 № 64304/0/1-10.

www.minagro.gov.ua

3. ПОДІЇ, ФАКТИ

10.11.2010

У Україні заборгованість по поверненню ПДВ не перевищує 2 млрд. грн. - М. Азаров

В Україні заборгованість по поверненню ПДВ на даний момент не перевищує 2 млрд. грн. Про це 9 листопада 2010 р. у ході прес-конференції заявив прем'єр-міністр України М. Азаров.

«Що стосується заборгованості по ПДВ, то проблему заборгованості можливо вирішити остаточно тільки тоді, коли ми ліквідуємо фіктивні декларації. Зараз мова йде про одиниці мільярдів гривень, тоді як нам дісталася заборгованість (від попереднього уряду) у розмірі десятків мільярдів гривень», - заявив М. Азаров. Він відзначив, що зараз мова йде про 1, 5-2 млрд. грн. заборгованості по ПДВ.

«РБК-Україна»

10.11.2010

За 10 місяців 2010 р. кредитування українського агросектору збільшилося на 60%

Аграрії за 10 місяців 2010 р. одержали близько 7 млрд. грн. кредитів. Це майже на 60% більше, ніж за весь 2009 р.

Сільськогосподарські підприємства за станом на 28 жовтня п.р. залучили 6,8 млрд. грн. кредитних коштів з початку 2010 р. «За станом на 28 жовтня 2010 р., за оперативним даними з регіонів України, 1 848 підприємств агропромислового комплексу залучили кредитних коштів в обсязі більше 6,8 млрд. грн., що на 33% більше, ніж на відповідну дату минулого року», - повідомили в міністерстві агрополітики.

Із залучених коштів короткострокові кредити становлять більше 4,8 млрд. грн., середньострокові - більше 0,85 млрд. грн., а довгострокові - більше 1,1 млрд. грн.

Вартість кредитних коштів для сільгоспвиробників залишається високою. Процентні ставки, по яких у цей час аграрії залучають кредити, становлять 24-27% річних, незважаючи на зниження дисконтної ставки Національного банку до 7,75%.

Щодо пролонгації кредитів Мінагрополітики повідомляє, що за станом на 29 жовтня п.р. кредити пролонговані на загальну суму 732 млн. грн. для 277 підприємств.

За підсумками роботи відповідної комісії Мінагрополітики, за станом на 25 жовтня 2010 р. у регіони були перераховані кошти на здешевлення кредитів в обсязі 415 млн. грн.

В 2009 р. сільгосппідприємства залучили катастрофічно малий обсяг кредитів. Кредитування агросектору в Україні в 2009 р. скоротилося в 3,14 рази в порівнянні з попереднім періодом - до 4,3 млрд. грн. При цьому кількість суб'єктів-позичальників зменшилося з 15 тис. до 1,7 тис. При цьому із всіх кредитів, які банки все-таки продовжували видавати, більша частина були короткостроковими.

Інформаційна компанія «Проагро»

09.11.2010

Зміна системи дотацій призведе до браку обігових коштів у виробників молока і закриття молокопереробних підприємств

Порядок виплат дотацій виробникам тваринницької продукції на голову корови, що може бути прийнятий на основі Податкового кодексу, спричинить нестачу обігових коштів у виробників молока, зумовлюватиме скорочення виробництва і, як наслідок, призведе до масового закриття молокопереробних заводів.

Прийнятий Верховною Радою у першому читанні Податковий кодекс передбачає підтримку виробників тваринницької продукції з розрахунку на голову худоби. Суму дотацій буде затверджено у відповідному порядку використання бюджетних коштів. Із пропозицій, озвучених при розгляді цього питання у міністерствах та відомствах, впливає, що дотації виплачуватимуться або раз на рік в кінці року, або двічі на рік в кінці кожного з півріч. За даними УКАБ, такий порядок виплат призведе до браку обігових коштів у виробників молока.

«Якщо виплата дотацій здійснюватиметься раз на рік або двічі на рік в кінці кожного півріччя, то це призведе до «вимивання» коштів з обігу, а виробники молока будуть змушені залучати кредити для компенсації недоотриманих фінансових ресурсів. При цьому, вони понесуть витрати на обслуговування позик, що призведе до погіршення фінансових результатів господарств, – зазначає експерт УКАБ з ринків тваринницької продукції Тарас Гагалюк. – За нашими підрахунками, втрати обігових коштів у середньому складуть 10,5% від суми запропонованої підтримки, незалежно від того, чи це втрати сільськогосподарського підприємства, чи домогосподарства».

Нестача «живих» грошей призведе до скорочення використання виробничих ресурсів. Це спричинить зменшення виробництва молока, що у свою чергу зумовить зростання конкуренції за сировину і закупівельних цін. Насамкінець, багато молокопереробних підприємств будуть змушені задуматися над тим, чи залишатися в бізнесі. «Про реальність цієї загрози свідчить те, що в останні роки невпинно зменшується кількість молокопереробних підприємств, зокрема, за рік на 25%, і спостерігається скорочення надходжень молока на переробні підприємства на 1,5%», - наводить невтішну статистику Інна Ільєнко, експерт УКАБ з ринків молока та молокопродуктів.

«Нестабільність ситуації щодо державної підтримки молочного сектора призводить до ускладнення ситуації на ринку. Так, по причині суттєвого здорожчання сировини та готових молочних продуктів, спостерігається відчутне скорочення попиту. Щоб уникнути збитків та «роботи на склад», молокопереробні підприємства вже з початку листопада змушені занижувати закупівельні ціни на молоко. Такі негативні тенденції призведуть до прискорення зменшення кількості переробників, перегляду структури закупівель молока, і не обов'язково в сторону більш дорожчої та якіснішої сировини від сільгоспідприємств. Як результат – матимемо загострення кризи в секторі», – підсумовує експерт.

«Український клуб аграрного бізнесу»

09.11.2010

В Україні неефективно використовуються дотації для м'ясомолочної галузі – Мінап

Міністр аграрної політики України М. Присяжнюк переконаний, що в Україні неефективно використовуються дотації для м'ясомолочної галузі. Про це він повідомив під час виїзної колегії у Вінницькій області.

«Я, наприклад, вважаю, що певні дотації, які виділяє держава, можуть бути й неефективні. Якщо ми подивимося у тваринництві, у нас та пільга, що держава дає з акумулювання ПДВ на переробних підприємствах, до року становить десь 2,3 млрд. грн. Якщо така сума грошей від держави не стимулює розвиток тваринництва, це говорить про те, що ця пільга не є корисною, а вона є шкідливою, тобто діє неефективно», - підкреслив міністр.

«ІМК»

09.11.2010

Держкомзем України затвердив класифікацію земель за видами цільового призначення

Про це говориться в наказі Держкомзему №548 від 23.07.2010 р.

Класифікація земель по видах цільового призначення (КЗВЦП) розроблена відповідно до Земельного кодексу України, Законом України «Про землевпорядження» і Положенням про Державний комітет України по земельних ресурсах.

Як говориться в документі, код і цільове призначення земель застосовуються для забезпечення обліку земельних ділянок по видах цільового призначення в державному земельному кадастрі.

КЗВЦП застосовується для використання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, організаціями, підприємствами, установами для ведення обліку земель і формування звітності по земельних ресурсах.

КЗВЦП визначає розподіл земель на окремі види цільового призначення, які характеризуються власним правовим режимом, екосистемними функціями, видом господарської діяльності, типами забудови, типами особливо цінних об'єктів.

Інформаційна компанія «Проагро»

09.11.2010

КМУ виділив зі Стабілізаційного фонду 80 млн. грн. на закупівлю племінних нетелей, корів і техніки для АПК

Кабінет Міністрів України (КМУ) виділив на поворотній основі зі Стабілізаційного фонду 80 млн. грн. на закупівлю племінних нетелей і корів, вітчизняної техніки й устаткування для агропромислового комплексу з наступною їхньою реалізацією сільськогосподарським підприємствам на умовах фінансового лізингу. Про це говориться в постанові КМУ №1013 від 1 листопада 2010 р.

Для цього КМУ зменшив обсяг бюджетних коштів, що виділяються на безповоротній основі, а саме: часткову компенсацію вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва - на 70 млн. грн. (з 100 млн. грн. до 30 млн. грн.); державну підтримку сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам - на 2 млн. грн. (з 12 млн. 62,6 тис. грн. до 10 млн. 462,6 тис. грн.); виплати бюджетної тваринницької дотації - на 8 млн. грн. (з 71 млн. 901,2 тис. грн. до 63 млн. 501,2 тис. грн.).

Крім того, відповідні зміни були внесені в розпорядження КМУ від 15 вересня 2010 р. №1833.

«РБК-Україна»

08.11.2010

Мінап визначило напрямки роботи для відродження агропромислового комплексу України

Міністерство аграрної політики України визначило, у яких напрямках буде працювати для відродження агропромислового комплексу країни. Про це 5 листопада 2010 р. заявив міністр аграрної політики України М. Присяжнюк на прес-конференції у Вінниці.

Так, за його словами, перший напрямок - це Європейський Союз, робота з адаптації до європейського законодавства, до світового рівня стандартизації продукції.

Крім того, М. Присяжнюк повідомив, що вже визначено країни, з якими Україна буде співробітничати по технічному переоснащенню й реалізації сільгосппродукції, - це Німеччина, США, країни ЄС і Китай.

За словами міністра, також визначені країни, які цікаві для України в плані реалізації сільськогосподарської продукції, - це країни СНД, Євросоюзу, а також Саудівська Аравія, Єгипет, Сирія. «Це країни, які на сьогоднішній день є потенційними покупцями нашої сільгосппродукції», - сказав М. Присяжнюк.

При цьому він виразив впевненість, що такі кроки дадуть можливість виконати ті завдання, які поставлені урядом. «Тоді ми зможемо одержати від нашої сільськогосподарської землі в повному обсязі віддачу й при цьому дати землі все, що передбачено нормами агрохімії», - відзначив глава Мінап.

На його думку, аграрний сектор повинен бути пріоритетом і може стати локомотивом для певних галузей економіки України.

Інформаційна компанія «Проагро»

08.11.2010

Мінагрополітики виступає за приватизацію спиртзаводів України

Міністр аграрної політики М. Присяжнюк переконаний, що спиртову промисловість України необхідно приватизувати.

«Впевнений, що майбутнє спиртової галузі тільки в роздержавленні. Давайте дивитися правді в очі: на наші старі заводи інвестор не прийде. Як би цинічно це не звучало, єдиний спосіб врятувати спиртову галузь - це приватизація», - сказав він.

М. Присяжнюк відзначив, що постанова Кабінету Міністрів про реорганізацію Державного концерну спиртової й лікєро-горілочної промисловості «Укрспирт» є першим кроком у цьому напрямку.

«Нашими найближчими завданнями повинні стати підготовка законопроекту про умови приватизації підприємств спиртової галузі й законопроекту про регулювання продажу алкогольної продукції. Необхідно забезпечити квоти на поставку нашого спирту на ринки Євросоюзу», - відзначив міністр.

За словами М. Присяжнюка, варто провести аналіз і інвентаризацію реального стану спиртових заводів і визначити дві категорії: підприємства, які варто перепрофілювати для виробництва біопалива, і підприємства, призначені для приватизації виробниками лікєро-горілочної продукції.

«Я розпорядився, щоб всі плани по реформуванню галузі в обов'язковому порядку погоджувались із галузевими асоціаціями. Ми повинні погоджувати дії держави й бізнесу в питаннях визначення стратегії приватизації спиртової промисловості», - відзначив М. Присяжнюк.

Наприкінці липня 2010 р. Кабінет Міністрів реорганізував «Укрспирт» у державне підприємство спиртової і лікєро-горілочної промисловості.

Як повідомлялося, «Укрспирт» був створений відповідно до постанови уряду від 29 червня 1996 р. «Про вдосконалення керування підприємствами спиртової і лікєро-горілочної промисловості».

В концерн входить 76 державних спиртзаводів, що забезпечують 95% виробництва спирту в Україні. У серпні експорт спирту збільшився на 90,9%, або на 500,6 тис. л у порівнянні з липнем до 1 051,59 тис. л. За минулий рік експорт спирту зменшився на 8,3% і склав 41 024,98 тис. л.

Інформаційна компанія «Проагро»

08.11.2010

ВРУ планує в 1,5 рази підвищити збір на розвиток виноградарства, садівництва й хмільництва

Дивно, але факт - непомітно для ЗМІ й громадськості проходить обговорення у Верховній Раді зареєстрованого 20 жовтня 2010 р. проекту Закону про «Внесення змін у закон «Про збір на розвиток виноградарства, садівництва й хмільництва». Автори

проекту - народні депутати Смітюх, Терещук і Жебровський пропонують підвищити з 1% до 1,5% збір на розвиток виноградарства, садівництва й хмільництва. Збір платиться суб'єктами підприємницької діяльності незалежно від форми власності, які реалізують в оптово-роздрібній торговельній мережі алкогольні напої і пиво.

Так, 3 листопада 2010 р. законопроект пройшов стадію обговорення в Комітеті з питань аграрної політики й земельних відносин, де був практично одногосно схвалений до винесення на перше читання.

У пояснювальній записці автори законопроекту апелюють до необхідності підтримки вітчизняного виробника й захисту українського ринку в умовах вступу у СОТ.

Разом з тим, як відзначає у своєму висновку Головне науково-експертне управління Верховної Ради, автори не приводять ніяких економічних обґрунтувань саме такого збільшення тарифу. «У поданих до проекту документах відсутнє обґрунтування необхідності збільшення ставки зазначеного збору саме до 1,5%», - говорить в документі. Також авторами не був проведений аналіз того, куди були витрачені кошти, залучені в результаті сплати збору протягом 11 років.

Оцінюючи оборот ринку алкогольних напоїв, по самих мінімальних оцінках, можна припустити, що мова йде про суму порядку 800 млн. грн. у рік.

За планами авторів, зміни повинні набути чинності з 1 січня 2011 р., що по оцінці ГНЕУ порушує існуюче законодавство. Адже відповідно до останнього, вносити зміни в законодавчу базу відносно оподаткування можна не пізніше, ніж за 6 місяців до початку чергового бюджетного року. Крім того, не було проаналізовано, як подібні зміни відіб'ються на цій політиці алкогольного ринку, а значить і на кожному споживачеві, з урахуванням кількохразових підвищень акцизних зборів за останні кілька років.

Позицію ГНЕУ на засіданні комітету підтримали тільки 2 нардепа - П. Климець і А. Матвієнко. Вони справедливо цікавилися, а куди ж були витрачені зібрані на протязі 11 років мільярди? Адже і хміль, і виноград можуть почати активно плодоносити вже на другий рік після посадки, а фруктові дерева - максимум на сьомий. Тим часом, пройшло вже одинадцять років, гроші виділяються регулярно, а ніяких позитивних змін у галузях не спостерігається.

Так може справа не в тім, що коштів не вистачає, а в тім, що вони використовуються безконтрольно й беззвітно? Що немає конкретної програми по розвитку галузей, немає бізнес-планів і інвестиційних проектів, а є тільки програми «освоєння» позабюджетних відрахувань?

Зрозуміло, що автори законопроекту, волаючи до патріотичних почуттів і відмовляючись надати хоч якийсь економічне обґрунтування для свого проекту, переслідують явно лобістські цілі.

Складається враження, що метою цього проекту насправді є не підтримка вітчизняного виробника, а досягнення особистих інтересів.

«Zapivo.com»

4. ПОДІЇ ІРАР

- ✓ Заступник директора ІРАР Корінець Р.Я. виступив із доповіддю «Кооперативи й держава: синергія співпраці» на 2-й Всекримській конференції «Сільськогосподарські кооперативи в ринковій економічній системі й демократичному суспільстві», яка проходила в місті Судак з 09 по 11 листопада 2010 року.

Учасниками Конференції були члени кооперативів, фермери й представники особистих селянських господарств, сільськогосподарських підприємств, Міністерств аграрної політики АРК, місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування, експерти, Кримського учбово-консультаційного центру, міжнародних організацій

Організатори Конференції Програма розвитку та інтеграції Криму (ПРІК ПРОООН), Міністерство аграрної політики АРК, органи місцевого самоврядування й районні державні адміністрації АРК, Кримська асоціація сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів

Одна із цілей конференції - розробити практичні рекомендації з ефективної реалізації міжнародних, державних і місцевих програм, спрямованих на розвиток СОК у контексті боротьби з бідністю.

ІРАР приємно відзначити успішну роботу Конференції, оскільки Інститут теж долучився до її підготовки та проведення: заступник директора ІРАР Корінець Р.Я. був членом програмного комітету з підготовки Конференції, а також, як генеральний директор Союзу учасників сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України, презентував цю організацію учасникам Конференції.

5. КОМЕНТАР ЕКСПЕРТА

БУХГАЛТЕРІЯ КООПЕРАТИВА: ЕКЗАМЕН ДЛЯ ЕКСПЕРТОВ ИЛИ АРИФМЕТИКА ДЛЯ СЕЛЬХОЗПРОИЗВОДИТЕЛЯ

ГАПОНЕНКО В. И.,

бухгалтер селськогосподарського обслуговуючого кооператива «Ниет» Сакського району АР Крим

Не смотря на то, что во многих селськогосподарственных обслуговующих кооперативах (СОК) бухгалтера имеют большой опыт работы и квалификацию, мы столкнулись с трудностями в ведении бухучета в СОК, т.к. на сегодня СОК не является распространенной формой объединения людей.

Ни одна из государственных программ не предусматривает информирование, проведение консультаций, не говоря уже об основательном обучении ведения бухгалтерского учета и налоговой отчетности. Поэтому получить квалифицированную консультацию практически негде. А если и удавалось, её получить, то ответы были неоднозначными, а это еще больше вводило в заблуждение бухгалтера кооператива.

Уже даже на начальном этапе при формировании различных видов взносов, (ст. 2 Закона о кооперации, где можно встретить целое «созвездие» взносов) возникали вопросы по налогообложению, их назначению и порядку использования.

Мы также столкнулись с проблемами разграничения финансового и имущественного паевого взноса.

В дальнейшем кооператив столкнулся с необоснованными требованиями налоговых служб по обложению 25% налога на международную техническую помощь.

И еще не понятны налоговикам источники формирования фондов кооператива и механизм распределения полученного дохода СОК, т. к. это возможно лишь при реализации услуг по цене выше себестоимости.

Вызывает непонимание цель кооператива - увеличение дохода членов кооператива путем предоставления услуг. Непонимание объясняется тем, что в него объединяются селхозтоваропроизводители, которые как раз и ставят перед собой цель- увеличение прибыли за счет снижения затрат на производство своей продукции путем получения в кооперативе необходимых услуг по себестоимости.

Также и для бухгалтера кооператива немаловажной проблемой является правильное оформление поступлений, как оплата за услуги для членов СОК (их принадлежность к тому, или иному фонду и их использованию) и распределение остатков на конец года между членами кооператива (пропорционально взносам или полученным услугам).

Как результат, у нашего кооператива появились сомнения в дальнейшей регистрации кооператива. После получения свидетельства о регистрации мы захотели закрыться. Две недели были в раздумье что делать, перечитали закон о кооперации, и решили не останавливаться идти вперед, благодаря поддержке нашего консультанта из Программы развития и интеграции Крыма (ПРИК ПРООН) в Сакском районе.

И, лишь благодаря ПРИК ПРООН, которая организовала обучение и получение бесплатных консультаций в неограниченном количестве от аудиторской фирмы ЭРС, бухгалтера СОК смогли упорядочить ведение бухгалтерского учета и налоговую отчетность.

Напрашивается вывод: Министерство аграрной политики Украины, в силу возложенных на него полномочий по организации ведения учета на селскохозяйственных предприятиях, следовало бы обеспечить СОКи хотя бы

необходимыми методическими материалами. Да и организовать обучение не мешало бы.

СОК «Ниет» в селе Лесновка Сакского района все-таки открылся. Мы благодарны программе ПРИК ПРООН, за их поддержку и вклад в развитие кооператива.

А кто поможет остальным?